

Ook na vijftien jaar Malawi — hoe vertrouwd ook — is het telkens opnieuw even wennen.

De eerste dagen raken altijd weer iets in ons los. De warmte — zalig en omarmend, al soms bijna verstikkend — en vooral de hartelijkheid waarmee je wordt ontvangen. Die open lach die je meteen ontwapent. De kleuren die luider lijken dan bij ons, de geuren die je zintuigen wakker schudden. Hun samenzang, zo puur en krachtig, hun dans waarmee ze ons bij elk dorpsbezoek verwelkomen — alsof we thuiskomen.

Hun ritme, hun lenigheid. Je kijkt halsreikend naar die rijpe mango, hoog in een boom, in een mum van tijd klimt iemand tot in het topje, en plukt de mango voor jou.

En dan zijn er de verschillen. Hun groet bestaat uit het optrekken van de wenkbrauwen en een lichte beweging van het hoofd naar boven. Op een begrafenis rouwt het hele dorp mee, terwijl wij soms amper weten wie onze burens zijn. Vrouwen die knielen voor mannen als teken van respect — ze moesten ons dat eens laten doen. Het gebed voor en na elke vergadering, eigenlijk iets heel moois: tien verschillende godsdiensten die elkaar vinden in éénzelfde gebed..

Maar even groot als het geloof is ook het bijgeloof. Voor ons vaak moeilijk te vatten, soms zelfs irreëel, maar voor hen levensecht. Een onzichtbaar gevaar dat kan toeslaan wanneer afgunst of wantrouwen de kop opsteekt.

Dan is er de armoede. Blijvend, extreem en nog schrijnender tijdens het hongerseizoen van november tot de volgende oogst in april. Bij het bezoek aan onze armste leden van de voedselbank zien we in hun hutje bijna niets: geen meubels, geen voorraad, geen zekerheden. Alleen een bundeltje kleren, een paar potten, wat brandhout — en soms een gekregen *Chabwino*-kip 🐔 die binnen op haar eieren zit te broeden. En toch is daar die dankbaarheid die je stil maakt. Dankzij de voedselbankverdeling en de 250 voedselpakketten kan er op Kerstmis, na de mis, opnieuw een pot maïsmeelpap op het vuur staan. Voor ons vanzelfsprekend, voor hen een feest.

Langs de straat wuiven kinderen met takken. Ze vullen de diepe gaten in de hoofdweg naar het noorden, die het verkeer zo moeilijk maakt. “Ze blijven weg van school, of het zijn straatkinderen,” legt de chauffeur uit. “Ze hopen op een fooi wanneer auto’s voorbijrijden.”. En toch is er hoop. Hoop op een geslaagde oogst — het regenseizoen valt voorlopig mee. De maïs, hun moedervoedsel, is sinds onze aankomst zeker dertig centimeter gegroeid. Hoop ook op de nieuwe president: dat hij onderwijs toegankelijk maakt, dat er brandstof komt, dat corruptie wordt aangepakt. Hij leert mensen hoe ze zelf zeep kunnen maken, belooft een eigen kunstmestfabriek en een suikerfabriek. Hoop is hier geen luxe, maar pure noodzaak. En net daarom is het zo pijnlijk dat hij, amper enkele maanden na zijn aantreden, al met zijn leven wordt bedreigd. Hoeveel hoop kan een land dragen voor ze opnieuw breekt?

Het intense geluk voor een voetbal, een kledingsstuk, de vreugde die we voelen omdat alle kinderen in onze school dagelijks een gevarieerde voeding krijgen.

Soms voelen we machteloosheid. En ja, ook boosheid. Omdat basisproducten zoals zeep, suiker en kookolie in één jaar tijd verdubbeld zijn in prijs. Omdat corruptie overal voelbaar is. Omdat het knaagt dat wat we doen nooit genoeg lijkt — en misschien ook nooit genoeg zal zijn. We willen zo graag dat kansen maximaal worden gegrepen: elektriciteit, compostering omdat kunstmest onbetaalbaar is, het irrigatieveld dat drie oogsten per jaar mogelijk moet maken. We dromen van vooruitgang, van economische verbetering, van een eigen inkomen via de maïsmolen, het naaiatelier, het drogen van mango's. Maar verandering laat zich niet afdwingen. Niet hier. Niet bij ons.

“Als je snel wil gaan, ga alleen. Als je ver wil gaan, ga samen.” Nelson Mandela

Voor ons gaat het te traag, voor hen soms te snel. En toch blijven we samen onderweg. Met zoeken en bijsturen, met vallen en opstaan. Omdat echte verandering tijd vraagt, een proces is. Een lange weg die ooit moet uitmonden in loslaten....

En dan is er die oude vrouw van de voedselbank. Voor haar schamele hutje bezochten we haar opnieuw. Vorig jaar sprak ze tijdens de verdeling. Ik vertel haar dat ik me haar woorden nog herinner. Plots recht ze haar schouders, richt haar hoofd op en kijkt me recht in de ogen. Ze begint opnieuw te spreken. Er wordt vertaald — en ik herken haar woorden van vorig jaar. En ik besef: hierop heeft ze urenlang, misschien dagenlang geoefend. Ze heeft die woorden al die tijd herhaald, voor het geval ze ooit nog eens de kans zou krijgen om ze opnieuw te zeggen. Over hoe betekenisvol *CHABWINO* is voor haar, voor de gemeenschap, voor Malawi.

Ik voel een brok in de keel. Een les in nederigheid. Op dat moment valt alles samen. Onze plannen, onze projecten, onze frustraties en goede bedoelingen verbleken. Wat overblijft is iets eenvoudigs; diep onder die grote laag van verschillen zijn we dezelfde mensen: we willen leven en overleven, zijn, betekenis hebben en geven. We willen waardigheid, gehoord worden en geliefd worden.

biende bwino, musatiiwale — “ga in vrede, vergeet ons niet” — klinkt het bij het afscheid, tientallen keren. Woorden die blijven nazinderen, lang nadat we vertrokken zijn. Niet als een vraag, maar als een zachte oproep om te blijven dragen wat we hebben gedeeld.

Dank voor het grote vertrouwen, voor alles wat we aan steun en schenkingen mochten ontvangen, om dat kleine maar wezenlijke verschil te kunnen blijven maken.

Een zalige kersttijd en alle geluk en liefde in het nieuwe jaar.

Koester elkaar. Koester de momenten die ertoe doen.

Karini